

“ Hvis man skal være et rigtigt forlag, skal man jo også være på Bogforum

Bogforum ligner et monster, mener Andreas Vermehren Holm fra forlaget Virkelig, der skal på bogmessen for første gang. Vi satte ham i stævne med Johannes Sohlman fra forlaget Politisk Revy, der har været med, lige siden messen begyndte i 1992. Det blev til en snak om at være et lille forlag på en stor messe og om et dansk litterært landskab i stormvej.

SIMON ØST VEJBÆK

Når Bogforum afvikles i Bella Center næste weekend, er det i slipstrømmen på en række forandringer i den danske bogbranche. Især Gyldendals absorbering af forlaget Rosinante og den medfølgende nedlæggelse af 29 arbejdspladser har vakt opsigt.

I virkeligheden afspejlede indlæmmelsen af Rosinante et marked, som i flere år har båret præg af, at de store forlag i landet har forsøgt at konsolidere deres po-

sition ved at opkøbe mindre forlag. Der er nye tider på vej, mærker man.

Men engang var virkeligheden en anden. Det var dengang, Poul Borum, Per Aage Brandt og Ulla Ryum oprettede Forfatterskolen i Nansensgade, som var byens litterære hovedåre. Og så var det også dengang, Politisk Revy ophørte som venstreorienteret bladprojekt, og Johannes Sohlman fik lov at føre institutionen videre som forlag i dag og siden 1993 med adresse i selv samme Nansensgade.

Og her sidder han minsandten endnu, Johannes Sohlman, 36 år senere. Når han i år tager til Bogforum, er det for 28. gang, hvilket betyder, at han har været af sted, lige siden messen i 1992 begyndte i Forum under navnet Vild med Bøger.

Helt anderledes forholder det sig for Andreas Vermehren Holm og forlaget Virkelig, som i år for første gang har en stand på Bogforum.

Virkelig har eksisteret siden 2011 og er opstået i en tid, hvor der har været et kæmpeboom i antallet af mindre forlag primært som følge af digitaliseringen, og hvor det er blevet relativt nemt at udgive bøger.

Jeg møder de to forlæggere, den ældre og den yngre, på Johannes Sohlmans Politisk Revy i Nansensgade til en snak om Bogforum, men også om, hvordan branchen ser ud fra den ende af spektret, hvor oplagene er små og bestsellere sjældne.

Modsætninger mødes

Selv om de to forlæggere møder hinanden for første gang, varer det ikke mange sekunder, før der udveksles erfaringer og rådslagning om distribution, bibliotekssalg og den slags emner, som vist kun interesserer forlæggere. Man har øjensynligt meget til fælles, når man er

små fisk i et stormombrust hav. Men også kontrasterne er til at få øje på.

Johannes Sohlman er gammel i gårde, og han har aldrig haft tid til at lære sig digitale programmer som InDesign og PageMaker, som de fleste redaktører sætter deres bøger op i i dag. »Jeg er nok lidt gammeldags. Til rene tekstbøger bruger jeg tekstbehandlingsprogrammet WordPerfect. Det er uovertruffent på alle måder«.

»Sætter du virkelig dine bøger op i WordPerfect?«, spørger Andreas Vermehren Holm vantrø. »Det er jo et mirakel, at det er lykkedes dig så godt«.

Johannes Sohlman er uddannet forlagsboghandler, en uddannelse der blev udbudt i Tyskland, men som aldrig har fandtes her i landet. Det var en form for mesterlære, hvor man var tilknyttet et specifikt forlag, i hans tilfælde det tyske Rowohlt Verlag, og hvor man sendtes rundt i de forskellige afdelinger, som de store forlag havde mange af; trykkeri, boghandler, distribution osv..

»Hele forlagsbranchen har ændret sig fuldstændig, siden dengang jeg lærte det. Alle og enhver kan jo lave en bog og sætte det op i InDesign. Og det ser jo nydeligt ud som regel. I gamle dage sendte man manuskripter til en typograf, som satte manuskripterne op bogstav for bogstav. Sådan foregår det jo slet ikke mere, og derfor er det i dag meget lettere at lave noget, der ligner en bog«.

Bogforum er et monster

Bogforum er landets største bogmesse og 'tilhører' i en vis forstand de store forlag som Gyldendal, Politikens Forlag og Lindhardt og Ringhof. Standene bliver dyrere for hvert år, og for de mindre forlag skal der sælges rigtig mange bøger, før regnskabet går op.

Hvis man skal være et rigtigt forlag, skal man jo også være på Bogforum. Det handler så meget om kontakter, og forfatterne elsker jo, at deres forlag har en stand, hvor de kan komme og få et glas vin Johannes Sohlman

Men der er også fordele ved at slæbe bøger til Bella Center. Ellers kunne Politisk Revy vel heller ikke snart fejre 30-års jubilæum derude.

»Det er ren reklame. Det handler om at komme ud at vise, hvad der findes, til et boginteressert publikum. Der kommer også flere og flere mennesker derud, og for hvert år har jeg kunnet mærke et øget salg i kølvandet på bogmessen«, siger Johannes Sohlman.

Det giver altså også mening for enmandsforlag som Politisk Revy at stille op til Bogforum. Ifølge Johannes Sohlman er en udstillingsstand på Bogforum væsentlig, hvis man skal tages alvorligt som forlag.

»Hvis man skal være et rigtigt forlag, skal man jo også være på Bogforum. Det handler så meget om kontakter, og forfatterne elsker jo, at deres forlag har en stand, hvor de kan komme og få et glas vin, og man muligvis kan få dem til at optræde på en scene«.

Men også her ser de to forlæggere forskelligt på tingene. Andreas Vermehren Holm er først og fremmest med, fordi Bogforum sidste år indførte en væsentlig lempelse af indtrædelsesgebyret for de mindste forlag.

»Bogforum ligner et monster. Jeg har ikke rigtig nogen forventninger, ud over at jeg synes, det er en lille smule *unheimlich* (skræmmende, red.) at skulle til Bog-

Politisk Revy

Oprindeligt oprettet som bladprojekt i 1963, men begyndte sideløbende at udgive bøger i 1970'erne.

I 1987 ophørte bladdriften og Politisk Revy var herefter kun forlag.

Udgiver blandt andet kulturserien Rævens Sorte Bibliotek med over 70 titler af forfattere såsom Roland Barthes, Elias Canetti, Herta Müller, William S. Burroughs og danske Christian Yde Frostholt (CYF).

Kan findes ved stand C3-015.

historie at være blevet solgt til en større virksomhed. Det er det ikke. Det er historien om et forlag, der mistede sin autonomi, og et arbejdsfællesskab, som blev destabiliseret».

Som lille forlag kæmper man også med det problem, at man kan risikere at tjene som rugekasse for et større forlag, som i kraft af større økonomiske muskler og markedsføringskanaler kan lokke forfatterskaber til sig med løfter om grønne græsange, når først de har fået etableret en læserskare. Det har Johannes Sohlman oplevet på egen krop.

»Jakob Martin Strid startede her hos mig, og jeg udgav hans politiske, anarkistiske og antifascistiske tegneserier, som kom i en socialistisk avis. Så lavede han siden nogle fantastiske børnebøger, blandt andet 'Mustafas kiosk', og uden den havde forlaget næppe kunnet klare alle skærene. I dag udkommer han på Gyldendal».

Men det kan også gå den anden vej. De mindre forlag kan udgive nogle af en given forfatters mere formeksperimentelle værker, som større forlag ikke tør satse på. Virkelig har eksempelvis udgivet formeksperimentet 'LY' af den populære norske forfatter Tomas Espedal, som ellers også udkommer på Batzer & Co, der kan betegnes som et stort forlag blandt de små.

Der er altså udfordringer nok, og mon ikke Johannes Sohlman er lidt lettet over at befinde sig i karrierens efterår og derfor ikke stå over for de samme udfordringer som Andreas Vermehren Holm og Virkelig. Adspurgt, om han har ambitioner om, at forlaget skal overleveres til en eftertid, er svaret klokkeklart.

»Nej, det lukker med mig, og det er et stort problem for mig, for hvordan bærer man sig lige af med det?».

Johannes Sohlman ligger inde med omtrent 100.000 bøger på forlaget og hos distributionsvirksomheden DBK. Og hvordan skiller man sig af med en sådan betragtelig mængde papir? Skal man holde et brag af et slutudsalg og leje et cirkustelt, hvor man sætter 50.000 bøger til salg? Måske. Alternativt kan man, som Johannes Sohlman, pakke nogle af bøgerne i papkasser og slæbe dem den lange vej ud til Bella Center. For 28. gang.

simon.o.vejbaek@pol.dk

FAKTA

Forlaget Virkelig

Oprettet i 2011 med base i Svendborg og København.

Udgiver skønlitteratur i dansk oversættelse med fokus på litterære kortformer, skitser og eksperimenter.

Har udgivet værker af forfattere som August Strindberg, Ursula K. Le Guin, Tomas Espedal, Virginia Woolf og Simone Weil.

Kan findes ved stand E Syd-009P.

forum. Jeg er bange for, hvad der sker, når man går ind på de der præmisser, hvor man siger: Forlaget er en virksomhed i stedet for et arbejdsfællesskab, bogen er et produkt frem for et resultat af arbejdsprocesser.

Forlaget Virkelig har fra starten nægtet at se bogen som et produkt.

»Jeg havde nogle dogmer, da jeg startede: Jeg ville ikke reklamere. Ikke én reklame, ikke én annonce. Jeg ville ikke be-

kymre mig om salg. Jeg ville udelukke de arbejde efter, hvad jeg tror på litterært».

En sådan tilgang indebærer nødvendigvis, at man må gå gennem Kunstfonden, når man skal have udgivet sine bøger. Og her er det også vigtigt at indskyde, at Andreas først og fremmest lever af sin forfattergerning. Han er ikke »leverbødsforlægger«, og det er selvfølgelig en luksus, der er de færreste forundt. Men det er ikke sådan, at Andreas Vermehren Holm ikke spekulerer i synlighed eller er interesseret i, at bøgerne kommer i cirkulation.

»Jeg har masser af strategier for, hvordan bøger skal ud. Husk på, at jeg har over 60 titler, og halvdelen af dem er udsolgt fra forlaget. Det sker ikke af sig selv. Det er bestemt et arbejde».

Synlighed

Det er en nødvendighed at investere tid og energi i bøgernes synlighed, selv hvis man benytter sig af andet end de gængse kanaler. Og her er dagbladene afgørende, for anmeldelser i aviserne er uhyre vigtige for, om en udgivelse sælger godt eller skidt.

Når man som nu taler med to mindre forlag, er det derfor nærliggende at spørge, om dagbladene kommer til at løbe de store forlags ærinder. Johannes Sohlman er ikke i tvivl.

»Generelt vil jeg sige, at det gør de. Når jeg ser tilbage på gamle dage, så blev alle mine bøger anmeldt i alle aviser – også de der provinsaviser, som der fandtes flere af. Nu sender jeg ikke ud til små aviser, højst en pressemeddelelse. Men Politiken får jo alle mine bøger, men de bliver ikke altid anmeldt».

»Og det er interessant», tilføjer Andreas Vermehren Holm, »for hvordan kan man tillade sig at brokke sig over, at et forlag som Rosinante lukkes ned, hvis man ikke sørger for at anmelde den oversatte litteratur, som var en stor del af deres profil?».

Rugekasser

Rosinantes lukning er ikke gået forlæggerne forbi, og selv om Johannes Sohlman indvender, at man som lille forlag ikke har indtryk af at befinde sig i samme branche som de store, mødes de to forlæggere alligevel med en formodning om, at deres virksomheder skal vokse, så de til sidst kan opkøbes af de store. Det er et udtryk for en fordrejet tendens i samfundet, hævder Andreas Vermehren Holm, som desuden mener, at man giver afkald på noget vigtigt, når man hele tiden skal udvikles.

»Det har været vigtigt at snakke om efter det med Rosinante. De lagde deres skæbne i hænderne på et større foretagende og lod det fremstå som en succes-

BOGSNAK.

Andreas Vermehren Holm fra forlaget Virkelig er på besøg på forlaget Politisk Revy hos forlæggerkollegaen Johannes Sohlman. (th.) Selv om der er åbenlyse forskelle mellem de to forlæggere, står de over for mange af de samme udfordringer.

Foto: Finn Frandsen